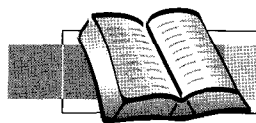

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Christus' liefde tot Lazarus

Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank.

Johannes 11:3b

Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken. Deze woorden zijn niet onbekend geweest in het gezin te Bethanië waar Johannes ons in deze geschiedenis binnen leidt. Zij hebben deze woorden in praktijk gebracht en de waarheid ervan ervaren. Twee zusters, Martha en Maria, vormen samen met hun broer Lazarus een gezin. Een zeer gelukkig gezin. Tijdens Zijn omwandeling op aarde vertoefde de Zaligmaker er gaarne want, zegt Johannes: Jezus nu had Martha en haar zuster en Lazarus lief. Is er een groter voorrecht denkbaar? Zou dat van ons en van ons gezin gezegd kunnen worden? Gezegend is het gezin waar op dit van toepassing is. Dat betekent echter niet dat we dan ook beveiligd zijn tegen de zorgen en moeiten van dit aardse leven. Integendeel. Gods Woord leert ons: Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen en het is de grondwet van het Koninkrijk der hemelen dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan. Dat moet ook dit drietal ervaren.

Eén van hen, Lazarus, wordt door een ernstige ziekte aangegrepen. Al spoedig wijzen de tekenen erop dat het geen ziekte is van voorbijgaande aard, maar dat de kwaal dodelijk is. Geen wonder dat Martha en Maria in grote zorg verkeren over hun geliefde broer. Zij zijn niet alleen met natuurlijke banden aan elkaar verbonden maar ook met geestelijke.

Ook in het geestelijke leven mogen zij

elkaar tot een hand en voet zijn en dat geeft een dubbele verbinding. De zusters zullen zeker een arts erbij roepen hebben. Het biddend gebruik van de middelen is niet alleen geoorloofd, maar ook geboden, Johannes gaat eraan voorbij als spreekt dit vanzelf. Maar waarop hij wel wijst – en dat is het belangrijkste – is dat zij een boodschap gestuurd hebben naar Jezus.

Er zijn tijden dat een mens zich zo ziek kan voelen dat hij/zij aan bidden niet toekomen kan. Wat is het dan een voorrecht als we familie of vrienden hebben die onze nood bij de Heere brengen. Luther heeft eens gezegd: Ga boodschappen doen voor een ander en u zult licht iets voor uw moeite ontvangen. Kinderen Gods die hiervan ervaring mogen hebben, vragen soms: Heere, mag ik nog eens een boodschap voor een ander doen? We zien het ook hier. De ziekte van Lazarus is ook voor de zusters tot zegen geweest. Ze sturen een boodschap: Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank.

Opmerkelijke boodschap. Zij vragen niet: Wilt U komen en hem genezen? Wie bidt in ziekte niet eerst om genezing? Maar wie bidt met onderwerping aan Gods wil? De zusters zeggen: Heere! D.w.z. Lazarus is Uw eigendom. U hebt hem gekocht en vrijgemaakt uit de dienstbaarheid van satan en zonde. U mag met het Uwe doen wat U behaagt. Hij is eerst van U en dan pas van ons. In de naam Heere ligt hun belijdenis van Zijn soevereiniteit. Gelukkig wie daar komen mag en de

Heere mag vrijlaten. En toch niet loslaten kan; want in die naam belijden zij ook hun geloof in Zijn almacht. En alles wat de Heere behaagt, doet Hij.

En welk een krachtige pleitgrond hebben zij. Zij zeggen niet: Heere, zie, die U liefheeft, of: die wij liefhebben. O zeker, in beide gevallen zouden zij de waarheid gesproken hebben. Maar kunnen wij Hem of elkaar liefhebben als Hij niet ons liefheeft? Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad.

Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. En wat is onze liefde bij de Zijne vergeleken? De liefde waarmee Hij Zijn Kerk liefheeft, is een volmaakte liefde, zonder enige vermindering of aanwas.

En onze liefde...?

Ach, als die bij God in aanmerking moest komen was het een verloren zaak. Maar wat meten wij Zijn liefde vaak af aan de onze. Hoe dikwijls verdenken wij de Heere zelfs in Zijn liefde. Middellijk beroven wij daardoor onze ziel veel vertroosting in ziels- en lichaamslijden. Anderzijds wordt deze genade ook het meest bestreden in het leven van Sion. Hoe menigmaal is in tegenspoed de taal van Gods kinderen: Zou God Zijn gena vergeten...? Is het

Inhoud

Meditatie:	
Christus' liefde tot Lazarus	1
Schriftonderzoek	2
Bijbelstudies:	
De krijgstoct van Abraham (2)	4
U of gewoon jij...?	5
Een stervend leven (1)	7
Islam en Christendom (slot)	8
Boekennieuws	9
Kerknieuws	10
Berichten	10
Predikbeurten	11

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131,
2985 SC Ridderkerk
tel. 0180-420865, fax 0180-423583

Administratie en betalingen van
abbonementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abonn. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

Alle **advertenties** aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@klikSAFE.nl

Advertenties € 0,50,- per mm.
Familieberichten
€ 0,40,- per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
in bezit van de administratie te zijn.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:
voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)
voor het buitenland, per jaar:
Europa € 56,-
Canada \$ 98,-
Amerika \$ 85,-

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

waar: Zou God ook weten van mijn droevig lot? Ja, volk van God, de Heere weet ervan. De profeet van de oude dag mocht het verkondigen: In al hun benauwdheid was Hij benauwd en de Engel Zijns aangezichts heeft hen behouden; door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij hen verlost. Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen. En welk antwoord gaf de Heere? En Jezus dat horende zeide: Deze krankheid is niet tot de dood, maar ter heerlijkheid Gods; opdat de Zone Gods door dezelve verheerlijkt worde. Maar wat zijn we arm als we nog onbekeerd voortleven en deze Toevlucht niet kennen. Hoe lichtvaardig wordt daarover heengeleefd in gezonde dagen maar hoe troosteloos is het als een ernstige ziekte ons aangrijpt en de dood in het gezicht komt. Nog is die Toevlucht geopend. Is het niet de moeite waard die nog te zoeken? Ook op het ziekbed wil de Heere aangeropen worden en nog wonderen doen. Maar laat het er niet op aankomen. Als we nog een ziekbed krijgen hebben we misschien zoveel met ons lichaam te doen, dat we aan bidden nauwelijks meer toekomen. Als we in gezonde dagen vreemdeling zijn van de liefde Gods zullen we in zieke dagen geen familie of vrienden hebben die zullen zeggen: Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank.

Wat is dit ook een les voor de familie en vrienden van de zieken onder ons. Dit klemmt temeer als onze zieken nog voor eigen rekening leven en als de Heere het niet verhoedt, zullen moeten sterven. En als we dan zelf ook geen

kennis hebben aan het leven der genade.... O, wat hebben we elkaar dan weinig te zeggen in de laatste levensfase. Geen woord van bemoediging en vertroosting. Geen woord van verwondering over de liefde Gods. Alleen nog een woord wat niet meer is dan ijdele klanken. Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank. Het zijn niet veel woorden en toch niet te weinig. Maar zij raken het liefdehart van de Borg. Hoe aange-naam moet de boodschap van Lazarus' ziekte met deze woorden Hem geweest zijn. Daarmee doen de zusters een beroep op Zijn liefde. En is het niet Zijn heilig vermaak Zijn liefde tot de Zijnen uit te laten? Waren Gods kinderen maar meer verlegen om de blijken ervan te ervaren. Want Zijn liefde is een-zich-gevende liefde. Om Zijn liefde aan hen te kunnen uitlaten heeft Hij hen van de Vader aanvaard en Zichzelf voor hen overgegeven om als de eniggeboren en eeuwig geliefde Zoon in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel te moeten uitroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Zou Hij dan een beroep op Zijn liefdehart door Zijn Kerk onbeantwoord laten? O neen, dat kan niet zijn. Laat dit woord voor de door Hem beminde zieken tot bemoediging zijn.

*Mijn God, wat is de mens dan
op deez' aarde!
De broze mens! Hoe klimt hij
tot die waarde,
Dat Gij aan hem in zoveel gunst gedenkt,
En 's mensen zoon Uw teerste
liefde schenkt!*

Leiderdorp, ds. R. Boogaard

Schriftonderzoek

Drie brieven

Enige tijd geleden kreeg ik drie brieven met vragen, alle drie van jonge mensen. Omdat hun vragen nogal wat raakvlakken hebben en omdat die vragen mogelijk bij meer lezers kunnen leven, wijd ik maar een artikel aan het geven van een antwoord. Ik citeer een paar stukjes uit beide brieven. De eerste brief is een reactie van twee jonge mensen op een artikel dat ik ruim een jaar geleden in ons blad schreef over

het onderzoeken van Gods Woord. Daarin stond het advies om ook de kanttekeningen te raadplegen. Nu schrijven deze jonge lezers:

'Het lukt ons helemaal niet. U schreef dat we de kanttekening moesten gebruiken, maar eigenlijk vinden we die net zo moeilijk als de Bijbel zelf... We hebben het écht geprobeerd, maar het lukt niet. Kunt u er alstublieft nog één keer iets van schrijven?'

Ongeveer in dezelfde tijd schreef een

jonge vrouw een soortgelijke brief. Zij vraagt daarin om wat eenvoudige richtlijnen voor het grondig lezen en onderzoeken van Gods Woord. We willen dat wel proberen.

Een duister boek?

In de eerste plaats: voor het onderzoek van Gods Woord hebben we licht van boven nodig. Waarom? Is Gods Woord een duister en onbegrijpelijk boek? Men hoort wel eens mensen zeggen dat de Bijbel een duister en gesloten boek is. Ik begrijp wel hoe men dat bedoelt, maar we moeten wel voorzichtig zijn met zulke uitdrukkingen. Want de haper ligt niet bij de Bijbel. Wat wél een gesloten boek was – met zeven zegelen verzegeld en toegesloten – is het boek van Gods *raadsbesluiten*. We lezen in Openbaring 5 dat de Leeuw uit de stam van Juda (Christus) waardig is bevonden dit boek te openen. Maar met Gods Woord staat het anders. Wie het vragenboekje van Hellenbroek kent, weet wel dat daar op de vraag: ‘Is Gods Woord klaar of duister?’ niet wordt geantwoord dat het duister is. Nee: ‘Klaar, in die dingen die ter zaligheid nodig zijn’. Hoe komt het dan dat wij licht nodig hebben? Dat komt *omdat wij duister zijn*. Verduisterd in ons verstand. En dáárom begrijpt de natuurlijke mens niet de dingen die des Geestes Gods zijn (1 Kor. 2:14).

Er is nóg iets. De twee meisjes van de eerste brief zeggen dat ze ook de kanttekeningen niet kunnen begrijpen. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat veel mensen eigenlijk alleen maar hedendaagse boeken lezen. We moeten oppassen dat we niet vreemden van de taal van Gods Woord. Ik zou tegen deze meisjes willen zeggen: zet eens door! Geef de moed niet te gauw op. Mijn vader zei vroeger wel eens tegen me: je moet er de smaak van te pakken krijgen! Als ik zie wat een allerwonderlijkste taal onze jeugd gebruikt om digitaal te communiceren, dan denk ik wel eens: waarom vinden ze de bijbeltaal nu toch moeilijk? Het antwoord is heel eenvoudig: ze zijn die taal niet meer gewend. Dat is zorgelijk!

Uitleggers nodig

Licht van boven hebben we nodig. Laten we dat nooit vergeten als we de Schrift openslaan. Er ligt zo’n schat in de akker van de Schrift verborgen, maar wij zullen die schat alleen ontdekken als God ons de ogen opent. Maar wij hebben niet alleen licht van

boven nodig – wij hebben ook een *uitlegger* nodig. Wat begreep die hoveling in Handelingen 8 dat goed, toen hij daar – op de terugreis naar zijn verre vaderland – op zijn wagen zat met een Griekse rol van de profetieën van Jesaja op zijn schoot. Op de vraag: ‘Verstaat gij ook hetgeen gij leest?’, was zijn antwoord: ‘Hoe zou ik toch kunnen, zo mij niet iemand onderricht?’ Het is niet zo’n goed teken als een kerkganger er maar in berust dat hij niets van de Schrift – en van de preek! – begrijpt. Wij hebben uitleggers nodig. In de eerste plaats tijdens de eredienst, als de Schrift wordt verkondigd. Gods knechten moeten bedenken dat elke preek altijd weer *uitlegging en toepassing* van het Woord van God moet zijn – in deze volgorde. Maar uitleggers kunnen we ook vinden in goede schriftverklaringen, bij het persoonlijk bijbellezen. Hoe zou het daarmee onder ons staan? We houden bij die vraag ons hart vast. We hebben nog nooit zoveel vrije tijd gehad als nu – de werkweek was zo’n 60 jaar geleden heel wat langer dan tegenwoordig. Maar we hebben ook nog nooit zo weinig tijd gehad! Ieder van ons moet maar voor zichzelf invullen hoe dat komt en waar zijn tijd mee heengaat...

De kanttekeningen

We hebben dus uitleggers nodig. Maar... niet elke uitlegger is even betrouwbaar – en daarbij: niet elke uitlegger is voor iedereen geschikt. Houd die twee dingen goed in de gaten, zou ik onze jonge briefschrijvers willen aanraden. Neem geen boeken ter hand waarin de Schrift wel wordt verklaard, maar dan vanuit schriftkritisch standpunt. Waar vraagtekens worden gezet bij de wonderen of bij de historische betrouwbaarheid van Gods Woord. Wil je een goede uitlegger, ga dan nooit om de kanttekeningen bij de Statenvertaling heen. We mogen natuurlijk nooit zeggen dat de *Bijbel* als Woord van God niet volledig is zonder de kanttekeningen, maar het is wel waar dat de *Statenvertaling* niet volledig is zonder kanttekeningen. Ze bevatten een schat van uitleggend materiaal, zowel woordkundig (vaak wordt de letterlijke betekenis van de woorden verklaard), als ook bijbels-historisch en óók leerstellig. Dezer dagen verschijnt bij de GBS een bijzonder mooie uitgave: de Statenvertaling met alle kanttekeningen in één deel, in een handzaam formaat.

Henry en Dächsel

Dan zijn er de commentaren. Ik zal mijn vraagstellers maar niet vermoeien met ze alle op te noemen. Laat ik me beperken tot de twee onder ons vanouds meest bekende en ook betrouwbare. Daar is – we geven de volledige titel maar – de *Letterlijke en praktische Bijbelverklaring van Matthew Henry*. De auteur leefde van 1662-1714. Hij was een man die van zijn jeugd af aan de Heere mocht vrezen en na een studie in de rechten van keuze veranderde en presbyteriaans predikant werd. Henry had een dagelijkse omgang met de Schrift en het gebed was voor hem de ademtocht van zijn leven. Henry verzorgde zijn schriftverklaring zelf tot het boek Handelingen. Na zijn dood werd het werk met behulp van gevonden aantekeningen door anderen voltooid. We kunnen het hartelijk aanbevelen, wat natuurlijk niet wil zeggen dat we alle conclusies van de schrijver kunnen delen. Een klein bezwaar is dat Henry zich natuurlijk baseerde op de Engelse bijbelvertaling, die wel vaak, maar niet altijd met onze Statenvertaling overeenkomt.

Een tweede, vroeger veel door onze predikanten gebruikte schriftverklaring is die van *Karl August Dächsel*, predikant in Silezië. Hij gaf zijn zevendelige verklaring uit tussen 1862 en 1880. Zij onderscheidt zich van de meeste andere verklaringen door haar eigenaardige vorm: zij bevat namelijk een doorlopende parafrase van de Heilige Schrift. Met vette letter wordt de eigenlijke bijbeltekst weergegeven, met gewone letter daartussendoor de zin van de gedachten geparafraseerd. Daarna volgen dan talrijke opmerkingen over de tekst van theologen uit Duitsland en Nederland. De eerlijkheid gebiedt wel te zeggen dat niet al deze theologen voor ons evenveel gezag hebben. De tweede uitgave van ‘Dächsel’ werd verzorgd door ds. H. van Griethuijzen (predikant te Oosterwolde) die de verklaring een veel calvinistischer stempel gaf dan in de eerste druk het geval was geweest, door vele citaten van Calvijn toe te voegen. Helaas werd alleen de verklaring van het Oude Testament in deze zin bewerkt. Dächsel is goed bruikbaar bij het lezen van het Oude Testament. Men moet er natuurlijk wel voor oppassen de parafrase van Dächsel niet even zwaar te laten wegen als de vetgedrukte bijbeltekst.

Een leugengodsdienst?

Dan kwam er nog een derde brief binnen, ditmaal van een meisje van 16 jaar. Een citaat: *'Onlangs las ik in het krantje Metro een ingezonden brief van iemand die beweerde dat de Bijbel niet waar kon zijn. Hij baseerde zijn mening op Mattheüs 24:34, waar Christus Zijn discipelen toespreekt over de wederkomst. In vers 34 staat: Voorwaar zeg Ik u: Dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. De schrijver van deze ingezonden brief schreef dat dus mensen van het geslacht die toen leefden, de wederkomst volgens deze bijbeltekst mee hadden moeten maken. Dit is echter niet gebeurd. De schrijver maakte met zijn uitleg van de tekst het hele christendom tot een leugengodsdienst. Maar hoe dient deze tekst dan op de juiste manier uitgelegd te worden?'*

De vraag is duidelijk. Tussen haakjes: wat kunnen krantjes als het (gratis verkrijgbare!) *Metro* veel kwaad doen! Dit meisje las de brief, bleef met een vraag zitten en kwam ermee voor de dag. Duizenden anderen lezen hetzelfde, blijven ook met die vraag zitten en krijgen stilaan het vermoeden dat er in zulke kritiek een kern van waarheid zit. Het zou me niet verwonderen als de schrijver van de ingezonden brief in *Metro* bij Gods Woord is opgevoed, althans de Bijbel tamelijk goed kent. Want zó bekend is die tekst uit Mattheüs 24 nu ook weer niet. Verder illustreert de vraag van deze zestienjarige heel goed wat ik in dit artikel wil zeggen: wat is grondig schriftonderzoek belangrijk! Natuurlijk had de man wiens brief in *Metro* stond ook zélf bij goede en betrouwbare bijbelverklaarders op zoek kunnen gaan naar de mogelijke betekenis van de tekst. Maar dat heeft hij de moeite niet waard gevonden, anders had hij zulke dwaasheid niet neergeschreven. Hij is overigens niet de enige. De door velen bejubelde schrijver Maarten 't Hart heeft het bestaan bladzijden vol te schrijven met bijbelteksten die 'niet kloppen', om op die manier de dwaasheid van het christelijk geloof aan te tonen. Je geneert je als je het leest. Maar hoeveel mensen eten het op als koek? Terwijl een klein beetje serieus schriftonderzoek de 'problemen' vaak al oplost.

Wat Mattheüs 24:34 betreft: de verklaring van deze woorden van Christus is helemaal niet zo moeilijk is als het lijkt. De schrijver van de brief in *Metro*

gaat er ten onrechte van uit dat de Heere Jezus met 'dit geslacht' bedoelde: de toen, in Zijn tijd levende mensen. Maar dat bedoelde Christus helemaal niet. Het Griekse woord *genea* (geslacht) kan wel de betekenis hebben van mensen die in een bepaalde periode leven, maar het kan ook betekenen een bepaald soort van mensen. In Mattheüs 17:21 ziet het zelfs niet eens op mensen, maar op boze geesten. Wat de Heere dus bedoelt te zeggen is dat het menselijk geslacht, zoals dat leefde in Zijn dagen, er zou blijven tot aan Zijn wederkomst: hetzelfde soort van mensen, hoe de tijden en omstandigheden overigens ook zouden veranderen.

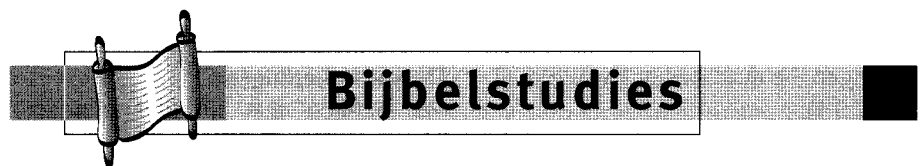
De laatste ure

Hetzelfde meisje van 16 jaar dat deze vraag stelde, vroeg ook nog naar de betekenis van het woord 'ure' in 1 Johannes 2:18: *Kinderkens, het is de laatste ure*. Zij merkte er nog bij op dat Johannes al meer dan 1900 jaar geleden schreef dat het de laatste ure was, terwijl die laatste ure nu nog steeds niet gekomen is. Hoe kan dat? De oplossing ligt in de verschillende betekenissen die het Griekse woord *hoora* (ure) hebben kan. Het is veel méér dan

een uur van zestig minuten. Het kan betekenen tijdsbestek, moment, tijd, periode – en nog wel meer. Het is ermee als met de bekende oudtestamentische uitdrukking *de dag des Heeren*. Die woorden zien in de Schrift vaak op de gehele periode die begonnen is met de eerste komst van Christus (in het vlees) en Zijn tweede komst (op de wolken des hemels). Die 'dag' duurt nu reeds zo'n tweeduizend jaren! Zo is de 'laatste ure' het laatste tijdsgewricht – en dat kan lang duren. Een enkele blik in een goede bijbelverklaring kan ons deze dingen leren – en daar behoeven we heus geen dominee voor te zijn!

Graag wens ik onze jonge vraagstellers veel verlangen toe om in de akker van Gods Woord te graven. En bovenal, dat jullie eens de schat zult mogen vinden, die in die akker verborgen ligt. En hoe je Gods Woord moet onderzoeken, zegt Hellenbroek zo mooi in zijn vragenboekje: in Gods vreze, met een biddend hart, eerbiedig, aandachtig en met een geestelijk oordeel.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken

De krijgstocht van Abram

Genesis 14

(2)

Ook Lot gevangen

We zagen de vorige maal dat vier machtige koningen uit Mesopotamië de strijd aanbonden tegen vijf koningen uit Kanaän. Onder die vijf koningen was de koning van Sodom. En in Sodom woonde Lot. Het liep uit op een nederlaag voor die vijf koningen. Ook Sodom en Gomorra werden overwonnen. Beide steden werden leeggeroofd en de bewoners werden meegevoerd met het vijandelijke leger. Ook Lot, de neef van Abram, werd met alles wat hij had weggevoerd. "Want hij woonde in Sodom", staat er dan zo veelbetekenend bij (vers 12). Lot had zelf voor Sodom gekozen. Hij had het aan zichzelf te wijten. "Toen kwam er

een, die ontkomen was, en boodschapte het aan Abram, de Hebreëer, die woonachtig was aan de eikenbossen van Mamre, de Amoriet, broeder van Eskol, en broeder van Aner, welke Abrams bondgenoten waren" (vers 13). Uit deze woorden blijkt, dat Mamre een Amoriet was en broeder van Eskol en Aner. We moeten hier denken aan stamhoofden uit die omgeving. Abram had met hen een verbond gesloten. De Hebreeuwse zegswijze maakt duidelijk dat zij in dit verbond niet Abrams gelijken waren, maar diens meerderen, diens beschermers. We zullen hier moeten denken aan een overeenkomst met deze stamhoofden, waardoor Abram de status van vreemdeling kreeg. Maar dat betekende dat

Abram dan ook op hun bescherming kon rekenen.

Geen leedvermaak

Toen Abram de boodschap kreeg dat Sodom overwonnen was en dat de bewoners waren weggevoerd, mengde hij zich in de strijd. "Als Abram hoorde dat zijn broeder gevangen was, zo wapende hij zijn onderwezenen, de ingeborenen van zijn huis, driehonderd en achttien, en hij jaagde hen na, tot Dan toe" (vers 14). Uit deze woorden blijkt wel, dat het Abram ging om Lot. Zeker, Lot had hem op zijn hart getrapt, toen hij voor Sodom had gekozen en Abram had verlaten. Maar nu Lot gevangen en weggevoerd was, had Abram geen leedvermaak. Hoe vaak gebeurt dat niet, dat we leedvermaak hebben, als iemand die ons wat heeft aangedaan, in moeilijkheden komt. Maar dat was bij Abram niet het geval. Lot wordt hier uitdrukkelijk "zijn broeder" genoemd. Abram bleef, ondanks alles, hem als broeder zien. Hij heeft de zonde van Lot zeker niet goedgekeurd, maar toch bleef Lot zijn broeder. Dat is iets van de vrucht van het *werk van de Heilige Geest*. Dat mag ons wel tot voorbeeld zijn. Dan schrijven we onze naaste niet zo gemakkelijk af. Als we er oog voor krijgen bij het licht van Gods Geest wie wij door de zonde geworden zijn, dan zullen we niet op een ander kunnen neerzien. Dan zullen we verlangen goed voor kwaad te vergelden. Die gezindheid was bij Christus volmaakt. Hij heeft voor de overtreders gebeden. Hij zegende degenen, die Hem geweld aandeden. Als Gods kinderen uit Christus bediend worden, dan zullen ze ook iets vertonen van Zijn beeld.

In het geloof

Zo ging Abram ten strijde met een handjevol mensen. Driehonderd en achttien man. Het waren zijn "onderwezenen", degenen die geoefend waren tot de strijd, en degenen, die in zijn huis geboren waren. Een klein groepje mensen dus. Daarbij hebben we te bedenken dat alles toen nog niet zo grootschalig was als in onze tijd. Toch was er sprake van een vijandelijke overmacht. We hoeven er echter niet aan te twijfelen dat Abram de strijd begonnen is in het geloof. We hoeven er ook niet aan te twijfelen dat hij eerst de Heere gevraagd heeft bij het altaar. Het altaar was immers het geheim van zijn leven. Hij is niet ten strijde gegaan als een held in zichzelf, maar wel als

een held in het geloof. Het geloof in het hart van Gods kinderen kan zo ingezonken zijn. Maar als het geloof geloven mag, dan zijn bergen vlak en zeeën droog. Dan springen zij met hun God over een muur en dringen zij door een bende. Het is zelfs het geloof, dat de wereld overwint. Hadden Gods kinderen toch meer geloof, er zou meer te zien zijn van Gods werk in hun leven. In dat geloof trok Abram ten strijde. Het was bij hem, zoals het eeuwen later bij Josafat was, toen Jeruzalem besprongen werd door een menigte van vijanden en hij het uitriep: "O, onze God, zult Gij geen recht tegen hen oefenen? Want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet, wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U" (2 Kron. 20:12). Dat is nu geloof. Als de vijanden ons bestormen, dan mag het geloof naar boven zien, op die getrouwe God, Die nooit laat varen het werk Zijner handen. In dat geloof is nog nooit iemand beschaamd uitgekomen.

De overwinning

Dat het geloof het verstand niet uitschakelt, blijkt hier ook duidelijk. De tactiek, de strategie van Abram, wordt hier ook beschreven. Abram had het tevoren heel goed overdacht. "En hij verdeelde zich tegen hen des nachts; hij en zijn knechten, en sloeg hen; en hij jaagde hen na tot Hoba toe, hetwelk is ter linkerhand van Damaskus" (vers 15). Dus Abram verdeelde zijn mannen en viel het grote leger van verschillende kanten aan. Het gevolg was dat de vijand verslagen werd, waarschijnlijk totaal overrompeld door de onverwachte aanval. Daarbij wijzen de kanttekeningen er op dat Abram de strijd heeft gevoerd samen met zijn bondgenoten, de mannen van Aner, Eskol en Mamre. We moeten hier echter *hogere* zien dan Abrams bondgeno-

ten, we moeten hier zien op de God van Abram. De Heere gaf Abram de overwinning. Wie op de hoge God vertrouwt, zal niet beschaamd worden. Abram werd dus overwinnaar door de kracht van boven. Zo zullen Gods kinderen in Christus meer dan overwinnaar zijn. De overwinning is niet aan de wereld, die met God niet rekt, niet aan satan met zijn rijk. Alleen is er wel geloof nodig om dat te zien. Als we letten op de omstandigheden, zeker in onze tijd van verwereldlijking en afval van God, dan zou de moed ons ontzinken. Dan zouden we kunnen denken dat het met Gods kerk en Gods Koninkrijk een hopeloze zaak is. Maar Luther zong al over die sterke Held, Die Zijn kerk terzijde staat. De overwinning is aan de Heere en Zijn Christus. Het ligt vast in die getrouwe Zaligmaker, Die de strijd gestreden en volstreden heeft, maar Die ook overwonnen heeft en satans kop verpletterd heeft. Om Christus' wil zullen al de Zijnen delen in de overwinning. Hier blijft de strijd tegen een driehoofdige vijand, satan, wereld en eigen vlees, maar straks zal er geen vijand meer zijn, maar zal de volzalige God zijn alles in allen. Dát is de overwinning, die de kerk wachten zal.

De overwinning was zo totaal, dat Abram de vijanden achtervolgde tot in de buurt van Damaskus. Ook Lot werd bevrijd met alles wat hij bezat (vers 16). We lezen verder niets over de ontmoeting tussen Abram en Lot. Dat is tekenend. Ongetwijfeld zal Lot er wel iets van gevoeld hebben, hoeveel pijn hij Abram had gedaan. Dat wordt het meest gevoeld in het licht van de goedheid en trouw van de ander! Daar weten al Gods kinderen van. Juist in het licht van de goedheid en liefde Gods, wordt de zonde zo bitter.

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

U of gewoon jij...?

'Aan het begin van dit opstel ging het over gezag en later over ontzag. Eigenlijk zijn het verschillende dingen, maar toch komt het een beetje op het-

zelfde neer. Gezag is ergens iets te zeggen hebben, een opdracht kunnen geven. En ontzag is tegen mensen opkijken, maar als je tegen iemand

opkijkt dan gehoorzaam je toch wel. En dat is eigenlijk weer hetzelfde, gezag en gehoorzamen. Leraren hebben gezag en je moet ze gehoorzamen.'

Opstel

Het bovenstaande is overgenomen uit een opstel van Geert, leerling van leerjaar 2. Hij maakt voor mij een opstel over "Gezag en gehoorzamen", omdat hij ondanks een waarschuwing van de docent toch eerder uit de les is gegaan. Eerst reageert hij met: "Als ik vijf minuten eerder weg ga, kan ik net de bus halen. Dan ben ik een half uur eerder thuis. Dat moet toch kunnen. Is dat nou zo erg?" Na een rustig gesprekje met uitleg van mijn kant, ziet Geert wel in dat hij fout is geweest. Zonder morren aanvaardt hij zijn straf. Hij heeft er over nagedacht. En werk van gemaakt. Hier volgt het slot van zijn schrijven. Mooi zou het zijn als theorie en praktijk sporen. Bij ons allen.

'Nu komt toch heel duidelijk naar voren dat wij als christen moeten gehoorzamen de mensen die over ons gesteld zijn. Dus aan ouders, leraren en dominees. De catechismus verwijst ons ook naar Spreuken 23 vers 22, daar staat geschreven: Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft, en veracht uw moeder niet, als zij oud geworden is. Dus ook hier is het weer heel duidelijk. Ook al is je moeder oud geworden, en weet ze alle dingen niet meer zo goed, dan mag je haar nog niet verachten omdat ze je toch verzorgd heeft toen je nog een klein kind was. De Heere Jezus zelf was ook altijd zijn ouders gehoorzaam, ook toen Hij tegen Zijn moeder zei "Vrouw wat heb ik met u te doen", want toen gehoorzaamde Hij Zijn hemelse Vader, voor Wie Hij naar de aarde was gekomen. We moeten allemaal maar proberen Hem te volgen in Zijn wegen, ook al is dat onmogelijk.'

Gezag en respect

Het woordenboek spreekt bij gezag over "door anderen aanvaarde macht, heerschappij". Dit is wat anders dan respect hebben voor iemand. Pubers van deze tijd kennen het begrip "gezag" nauwelijks. Ze weten wel wat respect is. Respect is voor hen zo iets als "een ander zijn gang laten gaan". Ze zeggen dan ook gerust: "Met alle respect, maar ik vind je een grote stommerd". Zo wordt onbeschoft gedrag taalkundig ingebed in een kostbaar begrip als respect. Opvoeders moeten hier tegengas aan geven. Ze

moeten jongeren leren wat respect en meer nog wat gezag wezenlijk inhoudt. Gehoorzamen in liefde. We hebben hierin de tijd niet mee. Van kinderen wordt nauwelijks meer iets gevraagd. Ze hebben het ook zo druk met hun werk, hobby's en contacten. Vroeger moest ik op het internaat aan het eind van de week de gang boenen. Schoenen poetsen en de auto wassen hoorden er thuis gewoon bij. Nu kopen we nieuwe schoenen voordat ze gepoetst moeten worden en de auto halen we door de wasstraat. Als kinderen het een keer doen, vragen ze vijf euro. Zwetten bij het gras maaien is niet meer nodig, ze gebruiken de elektrische.

U of jij...?

Op net iets meer dan de helft van de scholen in Nederland spreekt de jeugd de leerkracht (nog) met "u" aan. Premier Balkenende is hier een fervent voorstander van. "Ik denk dat er een zekere afstand moet zijn tussen de leerkracht, die een andere rol heeft, en de leerling". Dat velen de toffe-jongens-toon accepteren, is vaak om populair te zijn. Men vindt dat het noemen van een voornaam niets te maken heeft met gezagsniveau. Het schept juist een band. Het woordje "u" is minder belangrijk dan de houding die je hebt ten opzichte van elkaar. Onder ons komt het "jijen en jouwen" door leerlingen niet (?) voor, omdat wij die andere houding, zowel innerlijk als uiterlijk hoog houden. Dan gaat het niet alleen over "jij", maar ook "handen in de zak" en "kauwgum kauwen" zijn dan uit den boze. Wij bereiden leerlingen toch voor op hun plaats in de maatschappij?

Gezag heb je - of niet....

Op deze stelling hebben verschillende leerkrachten gereageerd. We lezen hun antwoorden in *De Reformatorische School* en in het maandblad van de GOLV. Hoe kom je aan gezag? Is het iets dat in je genen zit en moet je het hebben voordat je voor de klas gaat staan? Of kun je met training en hulp het ook leren om gezagsdrager te zijn? Ik noem enkele binnen gekomen reacties. "Je bent gezagsdrager, omdat het de Heere belooft door jouw hand de kinderen te regeren. De mate van overwicht wordt mede bepaald door uitstraling en gedrag. Die zijn deels erfelijk bepaald, maar deels ook aan te leren. Belangrijke punten zijn: goede communicatie, eerlijkheid, doortas-

tendheid, vertrouwensrelatie, liefde en vakkennis." Gezag heb je, maar de wijze waarop je het uitoefent is ook heel belangrijk. Eerst pakt de Franse politie reischoppers keihard aan. Later laat de regering ook het geluid van verbetering in woonwijken horen. Optreden, luisteren, handelen en spreken...

Bevoegd gezag

Medezeggenschap in het onderwijs heeft niet het resultaat opgeleverd dat Den Haag verwacht had. Omdat we te maken hebben met meerdere geleidingen zoals ouders, leerlingen en docenten, komt de MR (medezeggenschapsraad) niet goed uit de verf. Terugbladerend in mijn archief zag ik aantekeningen van een lezing uit 1982 over medezeggenschap in het onderwijs. Op een schoolaffiche worden leerlingen opgeroepen een plaats in de raad in te nemen. Dan kunnen ze meepraten over de aanstelling van personeel en het leerling-statuut. "Jij hebt in zo'n raad net zoveel te vertellen als een ouder of leraar...!" Bijna 25 jaar later is er wat dit betreft niet zo heel veel veranderd. Maar er liggen wel bedreigende plannen. In de nieuwe Wet Medezeggenschap Scholen (WMS) die per 1 januari 2007 in werking moet treden, krijgt de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad een zelfstandiger positie. De positie van ouders en personeel wordt versterkt en in het VO krijgen leerlingen een eigen geleiding. De mogelijkheid op levensbeschouwelijke gronden ontheffing van een MR te krijgen vervalt. Momenteel maken 135 scholen hiervan gebruik; zij behouden verkregen rechten tot 2009. Mevrouw Van der Hoeven, onze minister van onderwijs, wil geen ontheffingsmogelijkheid meer bieden, omdat deze zich niet verdraagt met meer autonomie en beleidsverantwoordelijkheid van schoolbesturen. Deze dreiging vraagt bezinning, studie, onderling gesprek en positie bepaling. Hoe gaan we straks om met een principieel standpunt dat we jaren hebben ingenomen? Tijden zijn veranderd? Water bij de wijn? Of kunnen we nog een escape in het wetsvoorstel aanbrenghen? Bijvoorbeeld het omzetten van instemmingsrecht in adviesrecht?

Gezag in de Schrift

Het gelijkheidsdenken is niet nieuw. Ver voor de 18^e eeuw en het Verlichtingsdenken is er al sprake van "Wij

zijn allemaal gelijk. Geen heer, geen meester". Adam en Eva wilden al als God zijn. We accepteren geen gezag. In Numeri 12 gaat het over Mirjam en Aäron, die opstandig worden. "De Heere heeft net zo goed door ons gesproken". Ze roepen Mozes ter verantwoording. Maar de Heere neemt het voor hem op. Hij, de zachtmoedige, zou in vrede met zijn gezinsleden verder willen leven. De Heere spreekt recht. "Ik heb Mozes aangesteld. Hij meet zichzelf geen gezag aan, het is hem van Mijntwege geschonken." Wat is het goed om allen die boven ons

gesteld zijn eer en achting te geven. Hét grote voorbeeld lezen we in Mattheüs 26:42, waar de Heere Jezus zegt: "Mijn Vader, indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan, tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede". Dat we als opvoeder en als kind iets van deze onderdanigheid, in liefde zouden mogen kennen. Daar zijn we goed mee. "De Heere is recht in al Zijn weg en werk...". Gezagsaanvaarding. Buigen voor en onder Hem. Daar zijn we eeuwig goed mee.

Barneveld,

A. Karens

Een stervend leven

(1)

In een viertal vervolgartikelen zijn enkele gedachten over de heiligmaking in het leven van Gods kinderen vervat. Ter illustratie komen er wat citaten in voor uit een boekje van dr. John Owen. Het is getiteld 'De Heiligmaking', vertaald door J. de Jager en uitgegeven bij Uitg. Gebr. Koster in 2002.

Inleiding

Saulus is op weg naar Damascus om de jonge christengemeente een definitieve slag toe te brengen. Vele christenen waren buiten Jeruzalem woonachtig, onder andere in Damascus. Daar was Saulus zelf de oorzaak van. Want toen er na de gewelddadige dood van Stefanus een grote vervolging plaatsvond tegen de gemeente die te Jeruzalem was, zijn velen weggevlucht en in de verstrooiing terechtgekomen. Vele anderen werden overgeleverd in de gevangenis. Zo verwoestte Saulus de gemeente. En toch gaat de Heere mede door deze agressieve acties van Saulus en diens aanhangers Zijn Koninkrijk uitbreiden. Immers, de Joden in de verstrooiing dragen daar de boodschap weer verder uit. Ze verkondigen het Woord.

En dan gaat Saulus naar Damaskus. De verwachting is dat de christelijke gemeente in Damascus uitgeroeid zal worden. Maar zo ver laat de Heere het niet komen. De satanische machten kunnen onder de toelating des Heeren ver gaan, maar er zijn grenzen. Nu gaat de Heere Zelf ingrijpen. Saulus

wordt gearresteerd. Hem wordt de zonde aangezegd: 'Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?' Dat is het begin van de grote ommekeer in het leven van Saulus. Van een vervolger wordt hij een volger. Ter aarde gevallen zijnde, bevende en verbaasd zijnde, stelt Saulus twee vragen. Saulus kent Hem nog in het geheel niet. En toch gaat hij door wederbarende genade al de juiste vraag stellen: 'Wie zijt Gij?' En dan klinkt daar bij Damascus de prediking van recht en genade: 'Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt!' Hem wordt nu bekendgemaakt dat die Jezus tóch de beloofde Messias is. Dan moet Saulus gaan doorleven dat de doodgewaande Jezus leeft. En hij heeft geen deel aan Hem. Dus is alles van zijn kant ijdel en zonder verwachting: geen kennis van God en geen kennis van de weg der zaligheid. Saulus staat er buiten. Hij wordt ontkleed en ontledigd. En wat is daarvan de vrucht? Ootmoed en een heilzame wanhoop.

En vandaar uit volgt er dan nog een vraag van de bevende en verbaasde Saulus: 'Wat wilt Gij, dat ik doen zal?' Hij vlucht niet van God weg, maar hij vlucht naar God toe. Vroeger wist Saulus heel goed wat hij wilde. Wat hij wilde, leefde hij uit. Maar nu weet hij het niet meer en gaat hij het aan God vragen: 'Wat wilt Gij, dat ik doen zal?' O, Heere, Uw wil geschiede.

Maar zijn eerste vraag was dus: 'Wie zijt Gij, Heere?' Hij vraagt eerst naar de Persoon. Want alleen vanuit de kennis van de rechtvaardigende kracht van

het bloed van Christus kan het komen tot de ware heiliging in het leven. Zijn tweede vraag heeft dan ook te maken met die heiligmaking, die onmisbaar is tot zaligheid, namelijk: 'Wat wilt Gij, dat ik doen zal?' U ziet: eerst de rechtvaardiging, dan de heiliging! Niet andersom, zoals we dat bij Rome aantreffen. Dr. Owen zegt in het bovengenoemde boekje: 'Wij moeten geenszins veronderstellen dat God deze heiligheid van ons eist, opdat wij daarmee voldoening en verzoening van onze zonden zouden kunnen aanbrenge, al is dit beginsel diep in onze natuur geworteld en is het de bron van verbazingwekkende bijgelovigheden geweest, zowel bij heidenen als bij roomsen. Dit wordt ook niet van ons geëist, opdat het onze gerechtigheid zou worden voor toekomstige rechtvaardigheid, want wij worden "om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is" (Rom. 3:24) en niet door de werken. Ook niet opdat wij daarmee het leven en de zaligheid zouden kopen of verdienen, want alles wat wij kunnen doen, is niet meer dan onze plicht en zelfs die kan alleen volbracht worden door genade. En het eeuwige leven is een vrije gift van God en geen loon uit verdienste. Nog veel minder wordt heiligheid vereist opdat wij door meer te doen dan onze plicht overtollige werken doen ten behoeve van anderen. Dit monsterachtige verzinsel van de kerk van Rome overtreft alle farizeïsme van de Joden' (p. 19).

Terug naar het Paradijs

Is het nodig dat we geheiligd worden? Voor de beantwoording van die vraag moeten we terug naar het begin: de eerste hoofdstukken van Genesis. Immers, de mens is als het pronkstuk der schepping uit Gods hand voortgekomen: geschapen naar Gods beeld in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Het gaat over ware kennis van hoofd en hart met God in het middelpunt. Maar ook over ware gerechtigheid, want er was een rechte verhouding tot God. Daar was niets verkeers aan. Ten derde ware heiligheid, want de mens wilde wat God wilde. Maar door de diepe val is dat beeld kwijtgeraakt. Er is geen sprake meer van ware kennis: Adam en Eva schaamden zich en zij verborgen zich. Ook is er geen ware gerechtigheid meer: Adam en Eva voelden zich schuldig. En voorts geen ware heiligheid meer. Het is nu: 'Gij wilt tot Mij niet komen!' En daar-

om, hoe noodzakelijk is het, dat dit langs de weg van het wonder der wedergeboorte verandert: dat we weer gaan willen wat God wil! Uw wil geschiede!

Dus onze wil was oorspronkelijk geheel overeenkomende met de wil van God. Onze wil staat nu tegenover Gods wil. We zijn vijandig gezind om door een weg van vrije genade gezaligd te worden. Heeft de Zaligmaker het Zelf niet getuigd, toen Hij wenende stond voor de stad Jeruzalem: 'Hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkewijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild' (Matth. 23:37)? Wij kunnen niet, omdat wij niet willen en aan onze onwil ligt weer ten grondslag onze vij-

andschap tegen God. Dat kan alleen veranderen wanneer genade gaat triomferen in ons leven. Want dan wordt ons verduisterde verstand verlicht, opdat we God zullen kennen in Zijn algenoezaamheid, onszelf in onze vloekwaardigheid en Christus in Zijn dierbaarheid. Dan worden onze ontregelde hartstochten gezuiverd en wordt onze zondige wandel geheiligd. Maar ook wordt dan onze verkeerde wil vernieuwd, opdat we Hem zullen dienen en verheerlijken. En dat zal nu ook in de dadelijkheid moeten gaan blijken. Wat moet er dan gebeuren? Wel, wij moeten leren onze eigen wil te verzaken, te verloochenen.

(wordt vervolgd)

's Gravenpolder, ds. J. Schipper

Islam en christendom

(slot)

Afweging

Nu komen we bij de waardering van de islam vanuit christelijk oogpunt. Eigenlijk hebben we eerder al een voorschot genomen. Wanneer we alles samenvatten, kunnen we zeggen dat het in de islam gaat om de overgave aan Allah, zodat gelovigen het oordeel ontlopen. De overgave uit zich in het gehoorzamen van Allah. Is dit positief in te schatten? We zouden kunnen wijzen op Mohammed, een man van formaat. Stichter van een wereldgodsdienst. Meer dan eens wordt zijn levenswerk positief ingeschaald. Naar de mening van Abraham Kuypers een bolwerk tegen de verloedering en heidendom. Iemand als Colin Chapman wil Mohammed als een Gideon inschalen. Net als Gideon, begon Mohammed goed. Beide strenden tegen het dienen van afgoden. Maar ze eindigden verkeerd. Ze richtte beide een eigen heiligdom op.

En inderdaad is het verleidelijk om naar de overeenkomsten te zoeken. Abraham wordt genoemd, Allah is heilig, rechtvaardig en barmhartig, er is een oordeelsdag, men weet van zonde en vergeving. Maar Mohammed annexiert Abraham, noemt hem uitdrukkelijk noch jood, noch christen. Is

er dan sprake van een gemeenschappelijke basis? Nee! Mohammed annexiert Isa, maar berooft Jezus van Zijn Borgwerk. Is er dan sprake van een gemeenschappelijke basis? Nee! Mohammed annexiert God als Allah, maar berooft Hem van Zijn kinderen. Is er dan nog sprake van een gemeenschappelijke basis? Nee!

Een stap verder. Op verschillende plaatsen in de Koran zegt Mohammed, Allah citerend, dat de mensen van het boek (joden en christenen) gedood moeten worden omdat zij vijanden van Allah zijn. Allen die hen doden zijn helpers van Allah. Zij zullen beloond worden. Als nu een christen een vijand van Allah is, wie kan deze Allah dan zijn? Dezelfde als de God der Schriften? Nee toch! Dan kan Allah toch nooit instemmen met de woorden van God de Vader: 'Deze is Mijn Geliefde Zoon, hoort Hem' (Matth.3:17)? De islam heeft antichristelijke trekken. Heel duidelijk is het afwijzen van de Christus als Borg en Middelaar. Waarom Mohammed dat afwijst, is uit eerdere artikelen wel duidelijk geworden. De tawhid van Allah laat het niet toe dat hij zonen heeft. En mensen hebben van nature een fitra, die hen kracht geeft om het goede te doen. Doch er is meer te zeggen over de

afwijzing van het plaatsvervangende lijden en sterven van de Christus. Het is ook heel wel mogelijk dat een lijdende en stervende Isa niet past in het denken van Mohammed. Hij stelt zich een triomferende Christus voor. Mohammed was een veldheer, die overwinningen interpreteerde als goedkeuring van God.

Nauw samenhangend met het afwijzen van Christus is de andere visie op de Drie-eenheid. Luid en duidelijk wordt de Drie-eenheid afgewezen. Zie bijvoorbeeld de tekst op de ingang van de El Aksa Moskee te Jeruzalem: 'Zeg niet dat God een zoon heeft, God heeft geen zonen. Hij behoeft geen metgezel. Aanbidt Hem alleen.' Dat is een duidelijk signaal. Ook in de prediking anno 2003 in Nederlandse moskeeën klinkt dit door.

De islam plaatst bijbelse noties in een heel ander daglicht. De ontkenning van Christus als Borg en Middelaar, het afwijzen van de Drie-eenheid, het niet erkennen dat mensen in zonden gevallen zijn, heeft vergaande consequenties. Zo ver, dat zaken die gemeenschappelijk lijken te zijn, zoals de schepping van de wereld, het oordeel dat komt, de heiligheid van God, uiteindelijk onvergelykbaar anders zijn dan de Bijbel ons voorhoudt. Al deze zaken maken het gesprek niet gemakkelijker, maar juist moeilijker. We *noemen* dezelfde zaken, maar we *bedoelen* iets anders. Juist daardoor is de Koran voor ons heel moeilijk te doorgronden.

Uit al deze zaken komen we tot de slotsom dat de Allah onvergelykbaar is met de levende God der Schriften. Wie Jezus niet als Zoon van God erkent, wie de Drie-eenheid afwijst, wie God de Vadernaam onthoudt, ontnemt God zulke wezenlijke zaken, dat het blasfemisch wordt om Allah gelijk te stellen met de God der Schriften. Wie stelt dat Allah en onze God gelijk zijn, overtreedt het eerste gebod van de wet, waarin ons gezegd wordt geen andere goden naast God te dienen. Dat brengt ons tot de conclusie van G. Voetius, die zegt dat de islam een ontkenning is van ware God en een bederf van de leer van het verbond. Ja, het is een volkomen afvallige godsdienst, een verraaiing van bijbelse noties. Het is een post-christelijke religie, waarin de afwijzing van het christendom niet per ongeluk plaats vindt, maar welbewust. 'De islam is de grote struikelblok op de weg van het Rijk, de grote tegenstander van het Evangelie. Het zet de

openbaring om in natuurlijke godsdienst, maakt openbaring tot een kariatuur, houdt af van Christus', zo analyseert de eigentijdse theoloog H. Berkhof. In dezen kunnen we ons bij hem aansluiten.

Onze houding

Het moge duidelijk zijn dat dit alles onze houding ten opzichte van de islam diep raakt. Dan is onze houding tweezijdig. In de eerste plaats staan we als christenheid mede schuldig aan de vorming van de islam. Mohammed kwam met ketterse vormen van het christendom in aanraking. Hij klaagt over de levenshouding van christenen. Mohammed beweert ergens dat christenen zijn schoonzonen aan de drank hebben geholpen... In ieder geval is zijn afwijzing van het Jodendom heel bewust en wil hij van het christendom later weinig weten. Bij gevolg: geen raakvlakken. Moeten we dan alle contacten vermijden? Is het gesprek met de islam onmogelijk door alle verschillen en gevoeligheden? J.H. Bavinck

zou zeggen: te allen tijde is het gesprek mogelijk, echter alleen antithetisch. Hoe moeten we dat opvatten?

Ik sluit af met een citaat van Wilhelmus à Brakel: 'Is men bij mensen van een religie vol dwalingen? Dan moet men tonen, zonder gemaaktheid, zonder trots, maar door het gesprek over zulke zaken, dat iedere rechtvaardige voortreffelijker is dan zijn naaste en dat de rechtvaardige van een uitnemender geest zij. Men moet zeggen dat er een grote afstand tussen die twee is, als tussen licht en duisternis, tussen het leven en de dood, tussen de kinderen Gods en die der wereld. In die gestalte moet men nederigheid tonen, verloochening, een grote liefde, bescheidenheid, gedienschtigheid, opdat men, als men van hen weggaat (een langdurig verblijf is daar niet goed, omdat het daar niet veilig is) een overtuiging in hun harten zal nalaten (*Drie brieven over de opwekking tot geloof*, Kampen 1992, pag. 90,91).

Gouda,

J.J. Grandia

geweldig, en het verwekt en sterkt hen zeer in hun lust ten goede. Tamar kon koken en Rebekka was goed thuis in het huishouden. De Swaef zegt dan: "Er worden moeders gevonden die hun dochters gewoonlijk zo niet leren, maar brengen ze op traag, ledig, in onnutte tijdsverkwisting, in grootsheid en hoogmoed. En daarvan komt het, dat zij getrouwd zijnde niet van huishouden weten, maar kunnen wel hun eigen mannen verachten. Dit is heel kwaad. De moeders zijn schuldig hun dochters in zulke dingen te oefenen." Een schoolmeester moet zorgen gerespecteerd te zijn, anders zullen leerlingen hem niet ontzien. Hier moet een meester zich zo deftig en ernstig houden, dat de jongens zich niet gemeenzaam tegen hem durven gedragen om de autoriteit van de meester te krenken. Ieder die op enige wijze te maken heeft met opvoeden van kinderen haalt uit dit werk waardevolle, praktische aanwijzingen.

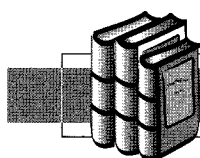
Barneveld,

A. Karens

Ds. H. Paul, De Heidelbergse Catechismus; uitg. Den Hertog; ISBN 3311934X; aantal blz. 743; prijs € 59,90.

Gelukkig verschijnen er telkens weer catechismusverklaringen van onze predikanten. Voor de leesdiensten en ook voor persoonlijk gebruik is dat niet alleen waardevol, maar ook belangrijk. De leer die naar de godzaligheid is, heeft steeds weer uitleg nodig. En die uitleg moet gegeven worden in het tijdsgewricht waarin wij leven. Dan kan vanuit de aloude leer ingegaan worden op de vragen die nu aan de orde zijn. Zienvragen zijn door alle eeuwen heen enerzijds steeds dezelfde en toch hebben ze de inkleuring van de eigen tijd. En vragen omtrent hoe te staan in het leven hebben steeds hun eigen actualiteit. Daarom is het van grote waarde dat maar steeds weer de Heidelberger verklaard wordt.

Onze emeritus predikant ds. H. Paul heeft zich ertoe gezet 52 catechismuspreken op papier te zetten. Het zijn heldere preken, waarin het onderwijs van onze catechismus ten eerste duidelijk wordt uitgelegd. De leer komt ruim aan de orde vanuit het vaste fundament. Daarbij laat hij steeds de Schrift als de eigenlijke Bron spreken. Vervolgens krijgt de actualiteit goede aandacht. Bij de behandeling van de geboden maar ook op vele andere momenten. Het is een ernstige en tegelijk een actuele catechismusverklaring. Heel geschikt voor de leesdiensten. Uiteraard is er grote aandacht voor het toepasselijke. De preek wordt steeds naar het hart van de luisteraar gericht. Daarbij heeft onze broeder ruime aandacht voor het beginnende geestelijke leven en voor hen die met zienvragen worstelen. Zijn preken gunnen de lezer geen rust, dan in Christus. Onbekeerden worden aangesproken, van verre staanden en meer gevorderden worden opgewekt. Kenmerken van het geestelijke leven komen aan de orde. Er wordt gewaar-

Boekennieuws

Johannes de Swaef, De Geestelijke Kwekerij over Christelijke opvoeding der kinderen; Uitg. Kool Boeken, Veenendaal-Ederveen, 254 blz.; ISBN 90-6423-205-9; € 29,95

Scholen planthoven van Christus. Kweekschool – een oude, in onbruik geraakte, maar passende naam. Wat een mooi beeld, de kwekerij, als we spreken over opvoeding! Daar gaat het om jong pootgoed, jonge, tere plantjes. Daar wordt onkruid weggehaald, daar is een optimale atmosfeer. Daar waakt men voor besmettelijke ziekten en ongedierte. Daar is beschutting, bescherming en zorg. Daar is alles gericht op behoud en groei. En op de overgang naar buiten... Deze elementen, in figuurlijke zin, vinden we ook in het boek van Johannes de Swaef (1594 – 1653).

Advies van een Middelburgse schoolmeester over de school als kwekerij. De auteur geeft voorlichting met betrekking tot de godsdienstige en zedelijke opvoeding, de beroepsvoorbereiding, de huwelijkskeuze en de houding van de opvoeder tegenover God. Elk gezin zou een kleine gemeente moeten zijn. Het geheel van De Swaefs schrijven is gericht op eeuwigheidsperspectief. Denk erom kinderen, jullie moeten eens sterven. Als een gouden draad loopt

door het boek "liefdevol vermaan". Wat opvalt in het werk van De Swaef is de vrij strakke indeling. Geen grote stukken tekst, maar onderverdeling in punten. Daaronder heel veel noten, die een duidelijke uitleg geven van wat moeilijker zinnen, woorden of begrippen. Ook staan in de tekst regelmatig verduidelijkingen van dhr. J.A. Bunt, die het geheel heeft overgezet in de huidige spelling. Taalgebruik en vormgeving maken dat je goed geconcentreerd moet doorlezen, anders raak je gemakkelijk de draad kwijt. Ik vind de inleiding, die ds. Willemsen in 1740 aan het boek toevoegde, ook bijzonder aansprekend. Hij behandelt op de eerste 50 pagina's de jeugd van de Heere Jezus en trekt daaruit lessen voor de huidige opvoeders. Heel leerzaam. Verder staan er veel aanbevelingen van De Swaef in. Ik noem er enkele. Ze scherpen je op, ze spiegelen de eigen opvoeding van nu. Ze sporen je aan haast en ernst te maken met de gezinsopvoeding.

Ouders zijn gehouden en verplicht hun kinderen vragend te maken naar heilige dingen. Dat kan door ze mee te nemen naar de kerk en hen te gewennen dagelijks in de Schrift te lezen. En telkens uit het gelezene een vraag aan de ouders te stellen. Het is ook goed dat de ouders hun kinderen nu en dan, als zij enig goed gedaan hebben, zo kleine giften geven, want dit verheugt hen

schuwd voor een oppervlakkig geloof en een verkeerd verbondsoptimisme. De noodzaak van de wedergeboorte wordt benadrukt en de weg waarlangs de Heere een mens tot bekering brengt, komt naar voren. Wezenlijke aandacht wordt gegeven aan de noodzaak van het in Christus zijn en van de geloofskennis aangaande Hem en Zijn weldaden.

Ds. Paul heeft een catechismusverklaring geschreven waarvan de ernst van het leven en de noodzaak en de rijkdom van het ware geestelijke leven de grondtoon vormen. Rijk aan onderwijs zoals de Heidelberger dat immers zelf ook is. Graag aanbevolen.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

Jonathan Edwards, De vreselijke staat van een natuurlijk mens. Uitg. De Schatkamer, Rump. ISBN 90 574 178 4; 75 blz.; € 9,50.

In het "Ten geleide" in dit boekje, dat uit het Engels vertaald is door dhr. M. Krijgsman, wordt een korte, heldere levensschets van ds. Jonathan Edwards (1703-1758) gegeven.

Vervolgens komt de verhandeling aan de orde van ruim zestig bladzijden, waarin de staat van een natuurlijk mens wordt verklaard. Dit naar aanleiding van de bekering van de stobbebaarder uit Handelingen 16. De stobbebaarder sprong in, en werd zeer bevende en viel voor Paulus en Silas neder. Het is zeer indrukwekkend hoe Edwards in deze verhandeling, die eigenlijk ieder zou moeten lezen, jong en oud, de onbekeerde en zonder God voortlevende mens aanspreekt. En dat in een eenvoudige spreekstijl. Het is eigenlijk onbegrijpelijk hoe rustig we voortleven op de rand van een eeuwigheid. Hoe waarschuwend, eerlijk, ernstig, liefdevol brengt Edwards alles onder woorden. Of is het geen liefde als eerlijk gezegd wordt hoe het er met ons voorstaat zonder wedergeboorte en waar zaligmakend geloof? Is het liefde om elkaar maar wat te pleisteren en in handen te stoppen met wat gevoeligheden en dergelijke?

De vertaler heeft deze verhandeling in drie preken verdeeld met de goede bedoeling deze in leesdiensten te lezen,

We doen kort een greep uit de eerste preek: "Hun verschrikkelijke verdorvenheid blijkt hieruit dat zij zo stekeblind en onwetend en onkundig zijn van God, van Christus en van de weg der zaligheid. Hun ongeloof ten aanzien van toekomstige dingen hemel, en hel is zo zot, dat zij liever het gevaar willen lopen verdoemd te worden dan overtuigd te worden. Het hart is geheel vervuld van zonde. Zij liggen er voor open om een ongegronde hoop op de hemel op te bouwen, en zo al hopend naar de hel te gaan. Ze zijn kinderen des duivels, ook slaven en gevangenen van de duivel. Ook ligt de toorn Gods op hen. Satan leeft in hen en regeert hen."

Vervolgens beschrijft Edwards in het middelste deel van dit boekje (de tweede preek) de verschrikkingen van de hel en de eeuwi-

ge toorn Gods. Wie zou niet vrezem? "De staat van de verdoemden zal buitengewoon vreselijk blijken te zijn, omdat de toorn van God ten volle over hen zal worden voltrokken. O, hoe zullen het hart, de edele delen, het verstand, de ogen, de tong, de handen en de voeten vol vuur zijn. Hoe zal de mens overstelp worden; hoe zal hij verzinken in een eeuwige zee van toorn. Hoe langer die toestand duurt, des te erger ze wordt."

In de "derde" preek wordt het geluk van Gods volk voor ogen gesteld. Wat hij werkt door Het evangelie en de middelen der genade. Dat Gods kinderen gewassen worden van al hun onreinheid en met de schoonste sieraden versierd worden. "Als u bekeerd bent en verlost uit zo'n vreselijke staat, zult u er in alle opzichten winst mee doen. Uw moeiten zullen reeds in dit leven rijkelijk beloond worden, u zult er de voortreffelijkste vreugde en blijdschap door verkrijgen en voor eeuwig delen in de gemeenschap met dat heerlijk wezen."

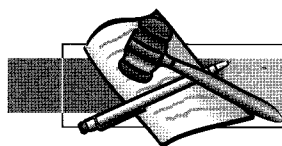
Tot slot volgen ook nog raadgevingen tot de onbekeerden o, Haast u toch. De regel is hier: "Pred. 9 vers 10: Alles wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht". Zoek aan Zijn voeten gebracht te mogen worden in het besef van uw buitengewone zondigheid. Tracht ernstig zo'n gezicht van uzelf te krijgen, dat u ziet welk een buitengewoon zondig schepsel u bent. Wees over-

vloedig in ernstig gebed tot God of Hij uw ogen wil openen, opdat u het heerlijke en rijke goed moogt aanschouwen dat Hij voor zondaren in Jezus Christus heeft weggelegd. U moet dag en nacht tot God roepen of u een geestelijk gezicht van de heerlijke uitnemendheid van Christus en van de weg der zaligheid door Hem in uw hart mag ontvangen."

Lees dit boekje onder biddend opzien tot de Heere. Als u tenminste eerlijk voor de grote eeuwigheid behandeld wilt worden. Wie weet, mag de schrik des Heeren ons nog bewegen tot het geloof. Of we zouden eens recht jaloers gemaakt mogen worden op het geluk van Gods volk. Het zou onder de zegen des Heeren ons nog moge uitdrijven tot de troon der genade. Of deze waardevolle verhandeling geschikt is om in drie afzonderlijke preken in de kerk te lezen (wat de goede bedoeling van de vertaler is), is voor mij echter de vraag, omdat dan de ernstvolle aanwijzing van onze doodstaat in Adam, de verantwoordelijkheid van de mens en anderzijds de verkondiging van de verlossing in Christus door een geschonken geloof, niet alle in één preek aanwezig kunnen zijn. Dat kan toch ook weer niet de bedoeling zijn.

Van harte aanbevolen.

Hardinxveld-Giessendam, ds. W.J. Karel

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Emmeloord:

ds. W. Harinck te Woerden;

Te Zwijndrecht:

ds. B. van der Heiden te Alblasterdam;

Te Zwolle:

ds. C. Hogchem te Barneveld.

DOVENDIENST TE DIRKSLAND

Op D.V. **25 februari** hoopt ds. G. van Manen voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te

Dirksland, Mozartsingel 2. Deze dienst begint om 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

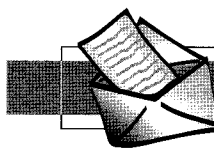
MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

Pag. 161, gemeente 's-GRAVENHAGE.

De nieuwe scriba van de diaconie is: D.J. Vogelaar, Gaslaan 44, 2562 LK 's-Gravenhage, tel. 070-3925103.

Pag. 301, gemeente WAARDENBURG

Het gewijzigde adres van de scriba van de diaconie, T. Ruissen, is: Donjon 42, 4181 DD Waardenburg. (Tel. ongewijzigd).

Berichten

ZENDINGSVONDEN

Hoewelaken

De zendingscommissie van Amersfoort organiseert op D.V. vrijdag **17 februari** een avond in het kader van de zending van de

Geref. Gemeenten. dhr. J.M.I. Wisse hoopt dan iets te vertellen over het zendingswerk dat hij mag doen in Ecuador. Plaats: gebouw van het Lodenstein College te Hoewelaken, Zuiderinslag 1. Aanvang:

19.45 uur. De leiding berust bij de voorzitter van de pl. zendingscommissie, dhr. W. van Belzen.

Krimpen a/d IJssel

Op D.V. vrijdag **24 februari** organiseert de zendingscommissie te Krimpen a/d IJssel een dia-avond in een zaal van de kerk van de Geref. Gemeente aldaar, Kon. Wilhelminaplein 1. Tevens hoopt dhr. J.M.I. Wisse dan iets te vertellen over zijn werk als administratief coördinator op het zendingsveld te Ecuador. Ook zal het zendingswinkeltje met een verkoopstand aanwezig zijn. Aanvang: 19.30 uur.

OPROEP INTEGRATIEWEEK

De integratieweek wordt dit jaar in Noord-Brabant georganiseerd in **Hoogeloon** in de Hoeve Biestheuveld van D.V. **vrijdag 6 tot en met vrijdag 13 oktober**.

Deze vakantieweek, die georganiseerd wordt door de Commissie vakantieweken gehandicapten van de Geref. Gemeenten, uitgaande van de Vrouwenbond, is bedoeld voor jongeren met een lichamelijke handicap en niet gehandicapte jongeren in de leeftijd van 18 tot 40 jaar, die behoren tot de Gereformeerde Gemeenten.

Voor de deelnemers met een handicap geldt, dat ze behoorlijk zelfredzaam moeten zijn, maar dat het gebruik van een rolstoel geen probleem is omdat het oord is aangepast.

Het karakter van deze vakantieweek kenmerkt zich in het samen bezig zijn rondom het Woord van God in de vorm van bijbelstudies en het samen bezoeken van de zondagse kerkdiensten in de Gereformeerde Gemeente in Eindhoven.

Voor het maken van excursies en andere activiteiten biedt de omgeving van het oord volop mogelijkheden.

De kosten van deze week (met zelfverzorging) in Hoogeloon bedragen € 280,-.

Inlichtingen of nadere informatie worden graag verstrekt door mevr. J.M. Mudde-van den Berg, Bovenkerkseweg 56, 2821 XW Stolwijk, telefoon 0182-343029 (e-mail:

jmmuddevdberg@rdnet.nl). Een aanmeldingsformulier kan (bij voorkeur schriftelijk) bij haar worden aangevraagd.

JAARVERGADERING VOGG, AFD. ZUID-WEST

Op D.V. zaterdag **18 februari** hoopt de afd. Zuid-West van de Ver. van organisten der Geref. Gemeenten (VOGG) haar jaarvergadering te houden in de Dorpskerk te Grijskerke, die voorafgegaan zal worden door een korte huishoudelijke vergadering. Aanvang: 14.00 uur. Deze middag zal staan in het teken van de 8 tonen in zang en spel. Henk de Gelder, een kenner op het gebied van de kerktoneelsoorten, zal de aanwezigen wegwijs maken in dit onderwerp.

Leden en belangstellende orgelliefhebbers zijn van harte welkom.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de VOGG: www.kerkenmuziek.nl.

De Vluchttheuvel

DE VLUCHTHEUVEL

Landelijk bureau

Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden

tel. (0348) 489990

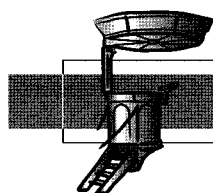
Vertrouwde en vertrouwelijke psychosociale hulpverlening.

Voor vragen kunt u iedere werkdag tussen 10.00 en 12.00 uur bellen naar het spreekuur voor aanmelding en advies **0348-489999**.

Let op! Alle hulpvragen van jongeren en met betrekking tot jongeren (en kinderen) tot en met 17 jaar: 033-4753300. Iedere werkdag tussen 08.30 en 17.00 uur.

'Help de Vluchttheuvel helpen!' Wordt donateur, voor meer informatie hierover kunt u ons bereiken op tel. 0113-213098 of stort uw gift op bankrek. nr.: 1125.06.399.

uur ds. Van Aalst; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.15 uur ds. Veenendaal en 19.00 uur stud. De Waard; Emmeloord 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. Hakvoort; Enschede 10.00 uur ds. J. Karels; Enter 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. De Wit; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Goes 9.30 en 14.00 uur ds. Meeuse en 18.00 uur ds. Hoogerland; Gorinchem 15.00 uur ds. Van Gelder; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenpolder (kerkgebouw Spoorstraat) 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Haamstede 10.00 en 18.30 uur stud. Heijkamp; Haarlem 10.00 en 16.00 uur stud. Joosse; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 uur ds. Baaijens; Hilversum 10.00 uur ds. Kleppe; Hoofddorp 19.00 uur stud. Joosse; Hoogeveen 19.00 uur ds. Schot; Hoogvliet 16.30 uur ds. Baaijens; Houten 11.00 en 17.00 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Kamperland 10.00 en 14.30 uur ds. J. de Pater; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 18.30 uur ds. J. de Pater; Krabbendijke 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Leerdam 15.00 uur ds. W.J. Karels; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. Van Dijk; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Van Manen; Moerkapelle 15.30 uur ds. W. Harinck (doventolk); Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur ds. Baan; Nisse 14.30 uur ds. Schipper; Nunspeet 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. Schot; Oosterend-Texel 10.00 en 16.00 uur ds. Vermeij; Oostkapelle 15.00 uur ds. De Heer; Opheusden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Ouddorp 14.30 uur ds. Van Manen; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. Bakker; Poortvliet 14.00 uur ds. Verweij; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. Mijnders; Ridderkerk-Slikerveer 9.30 uur ds. Van Aalst en 19.00 uur ds. Golverdingen; Rijssen-Noord 14.30 uur ds. Schreuder, 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-Zuid 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 15.30 uur stud. Van Belzen; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. P. Mulder; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds.

Predikbeurten

ZONDAG 19 FEBRUARI 2006

Aagtekerke 9.30, 14.30 en 19.00 uur ds. F. Mulder; Aalst 14.30 uur ds. Melis; Alblasserdam (in Havenkerk, Wilgenplein) 11.30 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. De Wit; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Arnhem 18.30 uur ds. Driessen; Barendrecht (in CGK; Voordijk 252) 13.30 en 19.00 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds.

Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Terlouw; Benthuizen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. Beens; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 19.15 uur ds. Zippro; Deventer 17.00 uur ds. Tuinier; Dinteloord 14.30 uur ds. Brugge; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Driessen; Dordrecht 17.00

Zippro; Soest 19.00 uur ds. Visscher; Stolwijk 10.00 uur ds. Paul; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Van Gelder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Paul; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Neele; Wierden 15.00 uur ds. J. Karels; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 9.30 en 14.00 uur ds. Hoogerland en 18.00 uur ds. Meeuse; Yerseke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Zwijndrecht 18.30 uur stud. Van Belzen; Zwolle 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis.

DINSDAG 21 FEBRUARI 2006

Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher (bijbel-
lezing); Ede (Noorderkerk, Amsterdam-
seweg 9) 19.30 uur stud. De Waard;
Naaldwijk 19.45 uur ds. Silfhout; Nieuw
Beijerland 19.30 uur ds. Mondria.

WOENSDAG 22 FEBRUARI 2006 (BIDDAG)

Hellevoetsluis 14.30 en 19.30 uur ds. P.
Mulder; Oosterend-Texel 10.00 en 16.00
uur ds. Vermeij; Poortvliet 10.00, 14.30 en
18.30 uur ds. De Wit; Scherpenisse 9.30 en
18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur ds. A.B.
van der Heiden; Sint Annaland 9.00 en
18.30 uur ds. A.B. van der Heiden en 14.00
uur ds. Jongste; Sint Philipsland 9.30 en
18.30 uur ds. Schipper; Tholen 10.00 en
19.00 uur ds. De Jongste en 14.30 uur ds.
Brugge.

WOENSDAG 22 FEBRUARI 2006

Barneveld 19.30 uur ds. M. Karens (voor
de zending); De Valk-Wekerom 19.30 uur
ds. Van Boven (bijbel-
lezing); Dinteloord 19.30 uur ds. J. de Pater; Dirksland 19.30
uur ds. Van Krimpen; Doetinchem 19.30
uur ds. Schreuder (bijbel-
lezing); Hardinx-
veld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels
(bijbel-
lezing); Hilversum 19.45 uur ds. B.
van der Heiden; Hoofddorp 19.30 uur ds.
Bakker; Nisse 19.30 uur ds. Meeuse;
Poortugaal 19.30 uur stud. Van Belzen;
Rhenen 19.30 uur ds. Veenendaal (bijbel-
lezing); Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van
Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30
uur ds. Van der Net; Scherpenzeel 19.30
uur ds. Kleppe; Stad a/h Haringvliet 19.30
uur ds. De Heer; Veen 18.00 uur ds. Melis
(bijbel-
lezing); Veenendaal 19.30 uur ds. G.
Pater; Zeist 19.30 uur ds. Van Ekeveld
(bijbel-
lezing); Zoetermeer 19.30 uur stud.
Joosse; Zwolle 19.30 uur ds. Terlouw.

DONDERDAG 23 FEBRUARI 2006

Genemuiden 19.30 uur ds. Hakvoort (bij-
bel-
lezing); Hendrik-Ido-Ambacht 19.45
uur ds. Mouw; Kootwijkerbroek 14.30 uur
ds. Beens (huw.bev.); Krimpen a/d IJssel
19.45 uur ds. P. Mulder (bijbel-
lezing);
Leerdam 19.30 uur ds. G. Pater; Oos-
terland 19.30 uur ds. Verweij; Ridderkerk
19.30 uur ds. Schipper; Ridderkerk-
Slikkerveer 19.30 uur ds. Van Manen;
Spijkenisse 19.45 uur ds. Mondria; Yerseke
19.30 uur ds. Moerkerken.

ZATERDAG 25 FEBRUARI 2006

Krimpen a/d IJssel 15.00 uur ds. P. Mulder
(gehandicaptendienst).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver
2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten
iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij
Simon de Looier, Looiersgracht 70.
Samenkomsten iedere zondag 10.30 en

17.00 uur. Ook voor u staat de deur van
onze evangelisatiepost open.

U bent hartelijk welkom op dinsdag tot en
met zaterdag tussen 10.00 uur en 16.00
uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw
Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iede-
re zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw
Achter de Hoven 2-c; diensten iedere zon-
dag om 9.30 en 16.00 uur. Zondag 19
februari 18.30 uur ds. Bakker.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; Prot. Kerk, Oude
Barreellei 64; diensten iedere zondag om
10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; kerkge-
bouw Offenbachstraat 105-107. Diensten
iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-
winkel van dinsdag t/m zaterdag, tussen
10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

t.h. omgeving Beekbergen (lieren)
tot 6 pers. zomerhuis.
Bel voor informatie 055-5062744

Te huur in Rijssen in nieuwe wijk,
drie onder een kapwoning, vrij uit-
zicht. Max 6 pers. Alles voor kinde-
ren aanwezig. Dichtbij kerken, bos
en zwembad. Vrij van 15/7-25/8.
Tel. 0548-518090 of 06-51239754.
Ook woningruil mogelijk met
Flakkee of Zeeland.

Begrafnis Verzorging Tollenaar
Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

Te huur **ruime vakantiewoning**
in **Zuid-Alberta, Canada**,
omgeving van Lethbridge.
Prachtig gelegen, uitzicht op rivier,
prairie en Rocky Mountains,
dichtbij dorp en kerken.
Voor inlichtingen 00-1403-553-4023.
Hollands sprekend.

OPVOEDEN
is mensenwerk

Heeft u problemen bij het opvoeden van uw kind
of is de relatie tussen u en uw kind verstoord?
Neem dan contact op met SGJ Toegang.

SGJ
Christelijke Jeugdzorg

033 - 475 33 00
www.sgj.nl

SGJ Toegang werkt samen met De Vluchtheuvel.

Professionele hulp voor christenen

Collectebonnen
machinaal tellen?
vraag demo en/of referentie
0548-515415

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
600 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit
Kwaliteit!

Tel (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Te koop: gesch. HOEKWONING,
in goede staat, rustige en kindvriendelijke
buurt. Holtrichtersveld 805,
Apeldoorn. € 217.500 k.k.
055-5400567.

Friesland/Waddeneilanden, uitknippen?
- boeken? t.h. chalets/stacars
alle comfort, veel extra's, huur niet
duur! bel. 0512-516096
of zie www.vdsluisvakanties.nl

Wij verzorgen begrafenissen in alle
plaatsen op de Veluwe en in Rijssen
en aangrenzende gebieden.

Geen crematies.

Ongeacht bij welke begrafenisereniging
of begrafenisfonds men is aangesloten.

Begrafenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. (0577) 401689, fax (0577) 401027

BEGRAFENISVERZORGING VOS - VERTROUWD VERZORGD

Bruinisse: kamperen op de boerderij
10 min. van het Grevelingenmeer.
Gezellig, goede voorzieningen en
leuk voor kinderen. Tevens verhuur
caravans. Voor info: www.DEWEL-BLOK.nl
of tel. 0111-482523.

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, Pension „De Peel”, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is. Familie Knuivers, Boveneindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren. Tel. 0488-481687.

Oosterland (Zld): v.a. mei vak.
huis te huur, voor 2 pers.
op boerderij, vrij uitzicht.
Tel. 0111-644950

KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels
is hoofdealer van:
Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn

Stolk Orgels
tel.: 0180 - 31 56 52

UNIEK IN PRIJS

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

WWW.ISRAELREIZEN.NL
20 mrt 11dgn Israel op zijn mooist
o.l.v. ds. G. Bouw
29 apr. 8 dgn. Meivakantie o.l.v.
ds. L.W. v.d. Meij
Tel 0318 540415

BOEDER
SCHERPENZEEL

Boeder

Ambtskleding
Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.
Preekjassen - Jacquets - Pantalons
Streepjassen - Overhemden -
Stropdassen - Sokken - Overjassen
Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon: 06-53215334 / 033-2778068 / 033-2778899

**OP AFSpraak OOK
SERVICE AAN HUIS!**

Te huur: Ruime vakantiewoning
in ZOUTELANDE, v.v. wasmachine,
-droger, c.v., fietsen e.d.
Nog vrij in de voorjaarsvakantie,
voor 23 juni en na 1 september.
Voor- en naseizoen 55+ korting.
Tel. 0118-581664

1 op de 6 scholieren
krijgt psychische problemen

Psychische problemen bij kinderen en jongeren komen vaker voor dan we denken. De afdelingen Jeugdzorg van Eleos bieden deskundige hulp vanuit een gereformeerde identiteit.

Meer informatie?
Regio Zuidwest
Dordrecht/Goes tel. (078) 611 10 57
Regio Midden
Amersfoort/Ede tel. (033) 457 17 17
Deeltijd (0318) 43 23 30
Regio Noordoost
Zwolle/Groningen/Almelo tel. (038) 423 03 00

- Ambulante zorg voor kinderen en jongeren tot 18 jaar in Almelo, Dordrecht, Ede, Goes, Groningen, Zwolle.
- Deeltijdbehandeling voor jongeren van 14 t/m 17 jaar in Dordrecht, Ede, Zwolle.

Voor hulp bij Eleos is een verwijzing nodig van een huisarts of een hulpverlener.

stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg

www.eleos.nl

Vreest niet

Een geschenkbokje tot troost en bemoediging.

15 korte meditaties van 8 predikanten van de Gereformeerde Gemeenten over thema's als:

eenzaamheid, strijd, hoop, overgave, uitkomst, verdriet, moed, en verwachting.

€ 6,95

excl. verzendkosten

Met bijpassende gedichten en tekeningen 96 pagina's, paperback.

Voor bestellingen en meer informatie over deze uitgave:

Werkgroep Shalom bezoekvrijwilligers

Tel.: 0113 50 21 56

E-mail: shalom@filtnet.nl

Dit boekje is bijzonder geschikt als geschenk bij (pastoraal) bezoekerwerk.

Te koop NIEUW-BEIJERLAND, Beatrixstr. 6. Schitterende in '02 geheel gerenoveerde ééngezinshoning nabij school, kerk en winkels, 4 slaapkamers en tuin op z.w. Een huis waar u zo in kan. Vr.pr. € 199.000 k.k. Bel voor meer info of een brochure naar Makelaardij De Jong: 0186-617555.

NatuursteenHuis

vakmensen vertalen uw wensen

Zandee & De Kuijper heet sinds kort NatuursteenHuis. Onveranderd is ons vakmanschap en onze persoonlijke service. Wij vertalen uw wensen in een gedenkteken van steen, glas of metaal of een unieke combinatie. Kijk ook eens op: www.natuursteenhuis.nl

Goes tel (0113) 216555

Middelburg tel (0118) 612579

ook voor leveringen buiten Zeeland

Zandee & De Kuijper

Kijk voor tweedehands theologische boeken op

www.refomarkt.nl

Te huur in Yerseke (Zld) 6 pers. vak-bungalow op rustig park met zwembad. Tel. 0113-573540.

Van Horssen bv

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

BEGRAFENISVERZORGING KINA

010-458 31 12

voor Rotterdam, Krimpenerwaard, Gouda e.o.
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

Te koop in Scherpenzeel (Gld) ruime goed onderhouden **middenwoning** (3 onder 1 kap.) Mooie ligging a.d. rand v.h. dorp. Gunstig gelegen t.o.v. kerk en Ref. scholen. Voor inl. 033-2772567.

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

LEERKRACHTEN NODIG

CALVIN CHRISTIAN SCHOOL
in Alberta, Canada

De laatste twee jaren zijn wij per jaar verblijd met twee leerkrachten uit Nederland! Wij vragen er een paar bij voor het komende schooljaar, 2006-2007, in de lagere en hogere groepen.

Neem voor verdere informatie contact op met:

Dhr. J.P. de Wilde (Nederland):

tel. 0182 613257

Directeur: William Grisnich:

tel. 001 403 320 1650

(tussen 16.00uur en 06.30uur, ned. tijd)
Email: wgrisnich@ccschool.ca

Te huur op de Hofstee in Nunspeet, onze gezellige 6-pers. chalet. Wasmachine en fietsen aanwezig. Bezet wk. 31 en 32. Rest nog vrij. Bel 038-4204120.

CHR. BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Regentesselaan 43 Tel.: (0318) 52 66 41
3905 GT Veenendaal Fax: (0318) 55 42 04

Wij verzorgen begravenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

Voor kerkenraden, verenigingen, commissies enz. heeft het Deputaatschap Evangelisatie een informatieve presentatie over het evangelisatiewerk in Nederland en België. Onze voorlichter komt graag bij u langs (ook overdag).

- Nederland en de geestelijke nood van onze naaste
- Noodzaak van evangelisatie
- Het werk van onze evangelisten op de posten
- Het evangelisatiewerk in de gemeente

Bel onze voorlichter dhr. C.W. van Haften
Tel. 0341-253588.
Presentatie op scholen is ook mogelijk.

**Stichting
Zorgverlening**

van de
Gereformeerde Gemeenten
in Zeeland

Wegens vertrek van de huidige directeur zoekt Stichting Zorgverlening een **inspirerende directeur**.

De functie

Vanuit uw betrokkenheid met de zorg bent u integraal verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van de stichting. U ziet ontwikkelingen, kunt ze op waarde schatten en weet ze te vertalen naar de organisatie. Op inspirerende wijze stimuleert u de organisatie om vanuit de christelijke zorgvisie in te spelen op de vraag van cliënten op het gebied van wonen, zorg en welzijn. U bouwt aan een efficiënte en effectieve organisatie met aandacht voor de medewerkers. U versterkt de positie van Stichting Zorgverlening als reformatische zorgaanbieder in Zeeland door goede externe contacten. Daarbij neemt u op constructieve wijze deel in samenwerkingsverbanden, altijd gericht op de kwaliteit van de zorgverlening en het behoud van de reformatische identiteit. U vertegenwoordigt de stichting en draagt zorg voor een transparante verantwoording naar kerk en samenleving.

Directeur m/v

Stichting Zorgverlening van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland maakt zich sterk voor wonen, zorg en welzijn in Zeeland.

De grondslag van de stichting is de Bijbel en de Drie Formulieren van Enigheid.

Zij beheert de zorgcentra Rehoboth te Goes met 60 plaatsen, Eben-Haëzer te Middelburg met 65 plaatsen en

120 seniorenwoningen in de provincie Zeeland. In de regio worden dagverzorging en extramurale zorg gerealiseerd en worden woonzorgzones ontwikkeld in samenwerking met woningcorporaties en collega-zorgaanbieders.

Stichting Zorgverlening participeert in diverse samenwerkingstrajecten.

Het bestuursmodel van de stichting wordt gewijzigd in een Raad van Toezicht-model.

De nieuwe directeur wordt dan bestuurder.

Het profiel

U heeft minimaal een HBO-opleiding.

U heeft brede managementervaring.

U heeft affiniteit met zorg.

U denkt strategisch en visionair. U bepaalt de koers en kunt in aansluiting daarop tactisch handelen.

U bent een ondernemer en kunt onderhandelen.

U bezit uitstekende communicatieve vaardigheden.

U stemt van harte in met de identiteit van de stichting en bent lid van de Gereformeerde Gemeenten.

Wij bieden marktconforme arbeidsvoorwaarden.

Sollicitatieprocedure

Een informatiepakket is op te vragen bij mevrouw J. Francke via (0113) 22 45 00.

Inlichtingen over de inhoud van de functie worden verstrekt door de huidige directeur, mevrouw drs. J.M. Blankenstijn, (0113) 22 45 00.

De eerste sollicitatieronde is op D.V. 9 en 10 maart 2006.

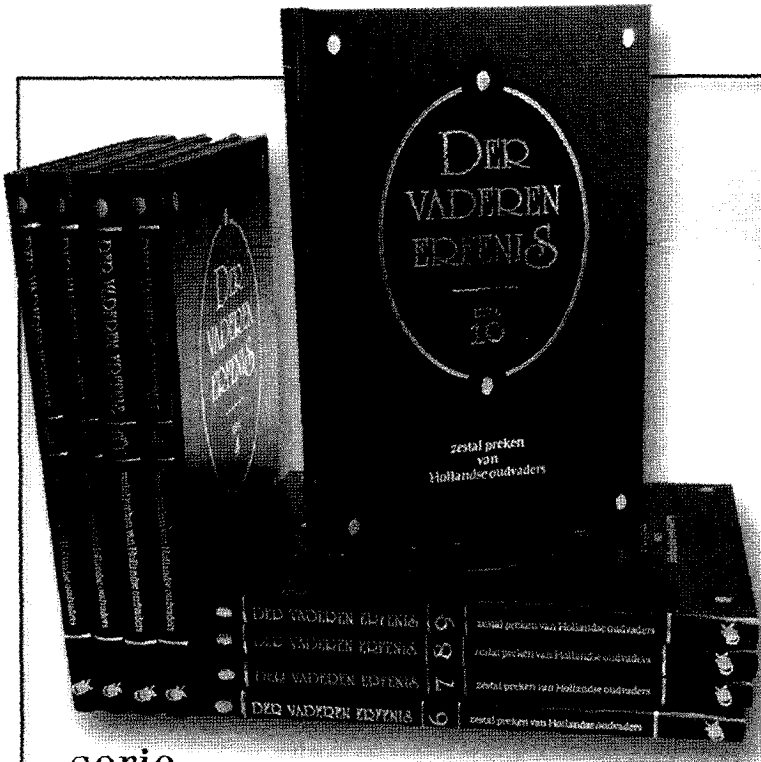
De tweede sollicitatieronde is op D.V. 16 maart 2006.

Een assessment maakt deel uit van de sollicitatieprocedure.

Uw schriftelijke reactie met curriculum vitae ontvangen wij graag voor D.V. 3 maart 2006. U kunt uw sollicitatie, gericht aan de secretaris van het bestuur, van heer W. de Ruiter, sturen aan:

Stichting Zorgverlening van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland
Sollicitatiecommissie directeur

Bergweg 1
4461 LX Goes

DER VADEREN ERFENIS

In samenwerking met het Kerkelijk Bureau van de Oud Gereformeerde Gemeenten verschijnt jaarlijks een bundel preken van oudvaders, die niet verkrijgbaar zijn in hedendaagse spelling. Bij deze overzetting is de uiterste zorgvuldigheid betracht en het taalgebruik zodanig gehandhaafd, dat de Oudhollandse herkomst merkbaar is. Omvang ca. 125 blz.

serie

Deel 1

Ds. J. Beukelman Num. 23:10b,
Ds. B. Smytegelt Hand. 26:28,
Ds. A. Hellenbroek Joh. 3:16,
Ds. P. Nahuys Joh. 1:29,
Ds. W. à Brakel 1 Kor. 9:24,
D. Bouman Zach. 6:12,13.

Deel 2

Ds. A. Hellenbroek Hoogl. 4:1,
Ds. A. Hellenbroek Hoogl. 4:1b,
Ds. T. de Witt 1 Joh. 3:8a,
Dr. P. Laan Ezech. 9:3a,
Ds. C. Tuinman Jer. 3:22a,
Ds. C. Wallingius Spr. 8:20-21.

Deel 3

Ds. C. Tuinman Jer. 3:22b,
Ds. Joh. Barueth Matth. 6:31-33,
Ds. M. Antonidus Luk. 22:62,
Ds. M. Antonidus Joh. 18:27,
Ds. T. de Witt 1 Joh. 3:8b,
Ds. L.G. Treviranus Hand. 2:1-4.

Deel 4

Ds. L.G. Treviranus Matth. 5:20,
Ds. L. Steversloot Pred. 7:8,
Ds. Joh. Barueth Luk. 7:11-17,
Ds. J. Janzonius Matth. 21:10-11,
Ds. G. van Coeverden Matth. 27:24-25,
Ds. P. Nahuys Joh. 6:37.

Deel 5

Ds. J. van Laren 1 Petr. 4:7,
Ds. A. Hellenbroek Zach. 13:7b,
Ds. A. van Wesel Matth. 26:37-39,
Ds. A. Bruynvisch Openb. 5:5,
Ds. C. Wallingius Joh. 3:16.

Deel 6

Ds. A. Hellenbroek Matth. 9:12,
Ds. J. Beukelman Luk. 2:13,14,
Ds. L.G. Triviranus Joh. 3:3,
Ds. J. Beukelman Hand. 1:10,11,
Ds. G. Saldenus Hebr. 13:13,14,
Ds. G. Saldenus Hebr. 13:13,14 (2e preek)

Deel 7

Ds. A. Velingius Ps. 73:24a,
Ds. G. Saldenus Ps. 94:19,
Ds. E. Meiners Spr. 8:17,
Ds. W. Velingius Luk. 2:30,
Ds. J. Beukelman Matth. 26:30-35
en Luk. 22:31-39,
Ds. P. Nahuys 1 Kor. 11:28,29.

Deel 8

Ds. P. van der Hagen Ef. 5:15 en
Ef. 5:16,
Ds. L. Steversloot Job 33:23-24,
Ds. J. Beukelman 1 Kron. 29:17,
Ds. A. Hellenbroek Rom. 8:14,
Ds. A. Francken Luk. 23:2.

Deel 9

Ds. A. Hellenbroek Hos. 8:12
Ds. B. Smijtegelt Zach. 13:7b
Ds. J. Beukelman Luk. 12:32
Ds. J. Barueth Matth. 7:13,14
Ds. C. Tuinman Job 10:12
Ds. C. van Vollenhoven Jes. 61:8

Deel 10

Ds. F. van Houten Ps. 45:11-12
Ds. F. van Houten Ps. 45:11-12 (2e preek)
Ds. J. van Lodenstein Hand. 17:30
Ds. P. van der Hagen 1 Petr. 5:8
Ds. P. van der Hagen Jes. 57:21
Ds. A. van Wesel Rom. 5:9-10

vraag er naar bij uw boekhandel

Prijs per deel: **10.-**

Zend mij per omgaande:

-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 1
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 2
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 3
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 4
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 5
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 6
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 7
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 8
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 9
-ex. DER VADEREN ERFENIS deel 10

Naam:.....

Adres:.....

Postcodetel. nr

Woonplaats:.....

Ik wil mij abonneren op de serie en ontvang de volgende delen automatisch.

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

U kunt deze bon in een envelop zonder postzegel zenden aan:
BOEKHANDEL GEBR. KOSTER
Antwoordnummer 1052, 3770 VB Barneveld